

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ПРАКТИКУМ

**для студентів спеціальності 6.040104
«Географія»**

Навчально-методичний посібник

За ред. В. А. Пересадько, В. Е. Лунячека, К. В. Шпурік

Харків – 2015

УДК 91(076.5)
ББК 26.8я73-5
П 69

Рецензенти:

А. П. Голіков – д-р геогр. наук, проф. (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна);

Л. М. Даценко – д-р геогр. наук, проф. (Київський національний університет імені Тараса Шевченка);

А. Н. Некос – д-р геогр. наук, проф. (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна).

*Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 7 від 27 червня 2014 року)*

П 69 **Практикум** для студентів спеціальності 6.040104 «Географія»: навчально-методичний посібник / [кол. авт.; за ред. В. А. Пересадько, В. Е. Лунячека, К. В. Шпурік]. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 240 с.

ISBN 978-966-285-148-9

У посібнику надано методичні рекомендації щодо виконання практичних робіт під час вивчення навчальних дисциплін варіативної частини навчального плану за спеціальністю 6.040104 «Географія». Сформульовано компетентності, які повинні бути сформовані у майбутніх бакалаврів, спеціалістів і магістрів за цією спеціальністю.

Наш посібник є першим комплексним виданням в Україні за зазначеною тематикою. Він розрахований на студентів, що навчаються за спеціальністю 6.040104 «Географія», педагогічних працівників, що працюють у системі вищої географічної освіти, усіх, хто цікавиться проблемами викладання географічних дисциплін у вищій школі.

**УДК 91(076.5)
ББК 26.8я73-5**

ISBN 978-966-285-148-9

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2015

© Борисенко К. Б., Бубир Н. О.,
Грищенко Н. В., Клименко В. Г.,
Лунячек В. Е., Лунячек Н. О.,
Пересадько В. А., Поліщук Л. Б.,
Прасул Ю. І., Решетченко С. І.,
Роганін Ю. В., Салімон В. М.,
Сінна О. І., Шпурік К. В., 2015

© Попов В. С., макет обкладинки, 2015

ЗМІСТ

Вступ.....	9
Основи комп'ютерної графіки (Бубир Н. О.).....	11
Практична робота № 1. Робота з текстовими редакторами. Програмне середовище MS Word....	14
Практична робота № 2. Робота з даними в програмному середовищі MS Excel.....	16
Практична робота № 3. Створення презентації в програмному середовищі MS PowerPoint.....	17
Практична робота № 4. Робота з ГІС. Програмне середовище MapInfo.....	18
Практична робота № 5. Векторна графіка. Робота у програмному середовищі CorelDRAW.....	20
Практична робота № 6. Растрова графіка. Робота у програмному середовищі Adobe Photoshop....	21
Практична робота № 7. Створення Web-сторінок в HTML-редакторі.....	23
Основи наукових досліджень (Прасул Ю. І.).....	26
Практична робота № 1. Понятійний апарат наукового дослідження. Оформлення текстової частини наукової роботи.....	28
Практична робота № 2. Ознайомлення зі структурою та напрямками роботи бібліотеки.....	33
Практична робота № 3. Визначення індексу УДК.....	35
Практична робота № 4. Оформлення списку використаних джерел інформації.....	42
Практична робота № 5. Вивчення літератури з теми науково-дослідної роботи.....	55
Практична робота № 6. Анотування, реферування та конспектування наукової статті.....	58
Практична робота № 7. Оформлення елементів рукопису.....	60
Практична робота № 8. Захист наукової роботи.....	64

Рекреаційна географія (Прасул Ю. І.)	67
Практична робота № 1. Складання словника термінів з рекреаційної географії. Аналіз термінів та понять з рекреаційної географії.....	70
Практична робота № 2. Рекреація як феномен людського життя. Її основні характеристики.....	73
Практична робота № 3. Підходи до класифікації рекреаційних ресурсів: розробка структурної схеми (творчий підхід).....	74
Практична робота № 4. Інформаційна доступність потенційної рекреаційної території: характеристика наявної у вільному доступі інформації рекреаційної спрямованості при виборі місця щорічного відпочинку. Оцінка туристичних інформаційних ресурсів	75
Практична робота № 5. Оцінка територіальних факторів розвитку рекреаційної галузі.....	76
Практична робота № 6. Оцінка природних умов та ресурсів розвитку рекреаційної діяльності...	80
Практична робота № 7. Оцінка історико-культурних умов та ресурсів розвитку рекреаційної діяльності. Оцінка соціально-економічних умов та ресурсів розвитку рекреаційної діяльності.....	87
Практична робота № 8. Комплексна оцінка ресурсів сучасного та потенційного розвитку рекреаційної діяльності.....	89
Практична робота № 9. Просування рекреаційного продукту.....	91
Практична робота № 10. Світова спадщина ЮНЕСКО.....	92
Практична робота № 11–12. Оцінка доступності території з точки зору споживачів рекреаційних послуг.....	93
Картографічний метод дослідження (Пересадько В. А., Сінна О. І., Шпурік К. В.)	96
Практична робота № 1. Структурно-логічне моделювання для потреб картографування. Укладання тематичної карти за моделлю.....	98

Практична робота № 2. Визначення способів картографічного зображення.....	101
Практична робота № 3. Визначення проєкцій. Спотворення в картографічних проєкціях.....	102
Практична робота № 4. Тривимірне моделювання ділянки території.....	103
Практична робота № 5. Визначення рангового коефіцієнта кореляції.....	104
Практична робота № 6. Побудова карт різнопорядкових долин, базисних поверхонь та залишкового рельєфу.....	107
Моніторинг якості освіти (Борисенко К. Б., Лунячек В. Е., Лунячек Н. О.).....	109
Практична робота № 1. Підготовка есе «Використання моніторингу в різних сферах людської діяльності».....	111
Практична робота № 2. Складання хронологічної таблиці проведення міжнародних моніторингових досліджень якості освіти.....	112
Практична робота № 3. Складання структурної схеми моніторингу освіти в одній із зарубіжних країн (за вибором).....	114
Практична робота № 4. Складання хронологічної таблиці проведення моніторингових досліджень якості освіти в Україні.....	116
Практична робота № 5. Підготовка програми проведення моніторингу певної освітньої системи і підсумкових документів за результатами її реалізації. Використання факторно- критеріальних моделей для оцінювання якості освіти.....	119
Педагогічний менеджмент (Борисенко К. Б., Лунячек В. Е., Лунячек Н. О.).....	125
Практична робота № 1. Підготовка глосарію з питань управління освітою.....	128
Практична робота № 2. Підготовка аналітичної таблиці «Нормативно-правове забезпечення основних напрямів розвитку системи освіти в Україні».....	129

Практична робота № 3. Підготовка есе «Застосування системного підходу в управлінні певною освітньою системою».....	133
Практична робота № 4. Розробка (за вибором) плану роботи організації або окремого його розділу.....	135
Практична робота № 5. Підготовка управлінського рішення для певної освітньої системи.....	137
Практична робота № 6. Підготовка анотованого списку наукових праць з питань управління інноваційними процесами, процесами управління якістю освіти (за вибором).....	138
Практична робота № 7. Підготовка порівняльної таблиці щодо управління системою освіти у різних країнах (за вибором) та в Україні.....	139
Палеогеографія України (Поліщук Л. Б.).....	143
Практична робота № 1. Зв'язок геологічної структури з сучасними ландшафтами України.....	146
Практична робота № 2. Побудова геологічного профілю за матеріалами буріння.....	148
Практична робота № 3. Побудова зведеного стратиграфічного розрізу для певної території України.....	149
Практична робота № 4. Регіональні палеогеографічні реконструкції.....	151
Шкільна географія (Салімон В. М.).....	153
Практична робота № 1. Аналіз діючої програми з географії, структура системи географічних знань, вмінь і навичок.....	155
Практична робота № 2. Складання плану реалізації краєзнавчого, проблемного, інноваційного методів викладання географії.....	156
Практична робота № 3. Розробка карток з творчими питаннями.....	157
Практична робота № 4. Розробка навчальних екскурсій з географії.....	158

Практична робота № 5. Робота вчителів географії у школі.....	159
Практична робота № 6. Робота учнів у позаурочний час з географії.....	160
Практична робота № 7. Розробка різнорівневих за складністю перевірочних завдань з географії...	161
Основи кадастру (Роганін Ю. В.).....	163
Практична робота № 1. Аналіз планово-картографічної документації об'єкта дослідження.....	165
Практична робота № 2. Складання контурної експлікації земельних угідь.....	167
Практична робота № 3. Укладання індексно-кадастрової карти.....	168
Практична робота № 4. Укладання кадастрового плану об'єкта дослідження.....	173
Практична робота № 5. Укладання кадастрового плану земельної ділянки.....	174
Практична робота № 6. Визначення грошової оцінки земель окремої земельної ділянки.....	175
Практична робота № 7. Вивчення та аналіз форми б-зем. об'єкта дослідження за програмою «Земля».....	175
Клімат України (Решетченко С. І.).....	176
Практична робота № 1. Комплексна характеристика мезоклімату та мікроклімату території.....	178
Практична робота № 2. Визначення зміни окремого кліматичного показника за період 50–100 років.....	181
Практична робота № 3. Характеристика режиму зволоження території.....	187
Практична робота № 4. Характеристика температурного режиму підстильної поверхні.....	192
Практична робота № 5. Комплексна агрокліматична характеристика району.....	195
Практична робота № 6. Прогноз заморозків.....	197

Гідрологія України (Клименко В. Г.).....	201
Практична робота № 1.	
Норма та мінливість стоку.....	201
Практична робота № 2.	
Екологічна оцінка якості поверхневих вод суші.....	212
Практична робота № 3.	
Розрахунок індексу забрудненості поверхневих вод.....	223
Практична робота № 4.	
Визначення водогосподарських балансів областей України.....	227
Інвaйронментальний менеджмент (Грищенко Н. В.).....	229
Практична робота № 1.	
Аналіз діючого екологічного законодавства та документів щодо стійкого розвитку в Україні.....	231
Практична робота № 2.	
Розрахунок впливу жителів регіону на навколишнє середовище за методикою екологічного футпринту.....	233
Практична робота № 3.	
Теорема Коуза: вирішення навчальних задач та визначення оптимальних інструментів інвaйронментальної політики.....	235
Практична робота № 4.	
Рольова гра «Амеба зміни» на основі теорії дифузії інновацій.....	237
Практична робота № 5.	
Якісна оцінка ефективності систем екологічного менеджменту. Аналіз звіту корпоративної соціальної відповідальності компанії з точки зору наявності чіткої політики у сфері збалансованого розвитку...	237
Практична робота № 6.	
Вплив споживацького вибору на навколишнє середовище. Аналіз еко-лейблів продуктів споживання.....	239